

אנחנו נלמד

ירושלים

אג הסיווג

רקע כללי ותולדות החג

על ידי הכנסת ועל ידי מדינת ישראל יאפשר את שימורה של מסורת עתיקת יומין ויתרום לתחושת ההזדהות והמעורבות של בני הקהילה האתיופית. ציון החג בצבא מבטא את היותו "צבא העם" הלוקח חלק בתהליך קיבוץ הגלויות, ותורם לתחושת הרעות והשייכות.

בכ"ט בחשוון, שבעה שבועות לאחר יום הכיפורים, חוגגים יהודים יוצאי אתיופיה את חג הסיגד - **יום הסיגדה (ההשתחויה) לה' וחידוש הברית עמו, ובו מודגשת האמונה בשיבת בני העדה לירושלים וארץ ישראל כחלק משמעותי בברית זו.** יום זה מוקדש לתשובה וחשבון נפש ציבורי, וביטוי הגעגועים לציון וירושלים.

על-פי הוראות הצבא, חלה על המפקד חובה לשחרר מפעילות חייל ממוצא אתיופי המבקש לקחת חלק באירועי החג ויום ההיעדרות ירד ממניין ימי החופשה השנתית.

חג הסיגד מיוחד לבני העדה האתיופית, ובשנת תשס"ח (2008) התקבל בכנסת חוק "חג הסיגד" הקובע כי הוא יצוין באופן רשמי על-ידי מדינת ישראל. בהסבר לחוק נאמר: "אימוץ החג

מנהגי החג, מצוותיו וסמליו

מנהגי החג באתיופיה:

מעמד ברית העדה והציפיה לשיבה לציון: חצי היום הראשון של חג הסיגד צויין בצום, טהרה והתחדשות. במרכז עמד טקס שנערך בידי ראשי העדה (המכונים "קייסים" ומשמשים כ"כהנים"²). בני הקהילות והכפרים השונים התכנסו להר שנבחר על ידי הקייסים, לאחר שטבלו בנהר ולבשו בגדי חג לבנים. הקייסים הוליכו את ספר התורה האתיופי ('האורית') בראש שיירה תוך כדי שירה, כשהם לבושים גלימות לבנות, בידיהם מטריות צבעוניות ומוטות עשויים מזנב סוס (המכונים 'צ'ירה')³. ההתכנסות סביב הר לכריתת ברית מזכירה את תיאור התכנסות עם ישראל סביב הר סיני לקבלת התורה, ולברית העולים מבבל בראשית ימי הבית השני שמתוארת בספר נחמיה (פרק א', פסוקים א'-ג'). כמו כן, במסורת של יהודי אתיופיה מקום גבוה נחשב למקום טהור יותר. בסיום הטקס נהגו לתקוע בחצוצרות ולהביע תקווה לקיום החג בשנה הבאה בירושלים.

היטהרות וחשבון נפש: חלק מן העולים אל ההר נהגו לשאת על גבם או על ראשם אבן שסימלה את ההכנעה לפני ה' ואת הרצון לבקש מחילה על חטאים שדומים למשא על גבו של החוטא,

וביטאה את הזדהותם עם 'האורית' ותכניה. בני הקהילה נהגו להתוודות על חטאיהם בפרישת ידיים לשמיים והשתחויה.

מן הצום לסעודה, שמחה, נגינה וריקודים: לאחר סיום הטקס נהגו לרדת מן ההר חזרה אל הכפר בשירה וריקודים. כשהגיעו לכפר - היו מתכנסים בבית הכנסת (ה-'מסגיד'), שם נהגו הקייסים לרקוד ולשיר עם ספר 'האורית' לקול נגינה בתופים. לאחר החזרה לכפר וההתכנסות בבית הכנסת, נהגו לקיים 'סעודת מצווה' חגיגית לציון חתימת היום.

ציון החג בארץ ישראל: כיום, בני העדה מתכנסים מכל רחבי הארץ לירושלים; יוצאי חבל אמהר, המונים כ-75% מיוצאי אתיופיה, מגיעים לטיילת ארמון הנציב ממנה הם משקיפים על העיר אליה נכספו אבותיהם - ירושלים ובליבה העיר העתיקה ומקום בית המקדש. במקום זה נושאים בני העדה תפילה, ולאחר מכן צועדים אל הכותל המערבי שם מתקיימות תפילות נוספות, כשהם לבושים בגדי לבן ובידי חלקם שמשיות צבעוניות. במקביל, יוצאי חבל תיגראי מקיימים את כל טקסי היום ברחבת הכותל המערבי.

1. במסמך זה ניתנת התייחסות לעיקרי המנהגים, המצוות, והסמלים של החג. בעם היהודי ובחברה הישראלית ניתן למצוא דרכים נוספות לציון החג.
2. בקרב יהודי אתיופיה ראשי העדה הם גם כהני הדת גם אם אינם משבט לוי.
3. המטריות הצבעוניות שימשו להגנה מן השמש והיו סמל לחופה, ומוטות ה'צ'ירה' שימשו לגירוש זבובים והיו סמל למעמד הגבוה שלהם. בטקס השתתפו כל בני הקהילה היהודית באתיופיה, והוא היה עבורם גם מפגש חשוב שתרגם לליכודה של הקהילה.

מסרים מרכזיים בפעולה החינוכית והסיג בצה"ל

ערך אהבת המולדת ונאמנות למדינה בכיסופי בני העדה האתיופית לשיבה לארץ ישראל ולירושלים

ביום זה נהגו לבטא את הכיסופים לשוב לארץ ישראל ולספר סיפורי ניסים על ירושלים. בכך, עודדו את הקהל לשמור על זהותו היהודית ולא לוותר על התקווה לשוב לארץ ישראל. את הכיסופים לשוב לארץ ביטאו בני העדה האתיופית במעמד בו הקייסים קראו ב'אורית' (ספר הכולל חלקים מן התנ"ך) פסוקים רבים וביניהם כאלה המתארים את מעמד הר סיני ופסוקים מספרי עזרא ונחמיה בהם מתוארת שיבת ציון בראשית ימי הבית השני וכריתת הברית בין אלוהים ועם ישראל. השאיפה לשוב לארץ ישראל התממשה בעלייתם של בני העדה לארץ, ובמיוחד במסעות דרך סודאן תוך מסירות וחירוף הנפש.

**השאיפה לשוב לארץ ישראל
התממשה בעלייתם של בני
העדה האתיופית, ובמיוחד
במסעות דרך סודאן תוך מסירות
וחירוף הנפש**

בפעולה החינוכית בצה"ל יש להדגיש שאהבת הארץ והכיסופים אליה הבאים לידי ביטוי במנהגי החג, מתבטאת בשירות הצבאי כמימוש ערך "אהבת המולדת ונאמנות למדינה".

ערך המקצועיות בחשבון הנפש הציבורי בסיגד

חציו הראשון של חג הסיגד הינו בעל אופי הדומה ליום כיפור. התהליך שהתחיל בחשבון הנפש של הפרט ביום הכיפורים, מגיע ביום זה אל שיאו בחשבון נפש כללי של החברה. בכך מתבטאת התפיסה שכדי להיות ראוי לעלייה מאתיופיה לירושלים אין די בתיקון בתחום האישי, ויש צורך בתיקון של החברה כולה.

**כדי להיות ראוי לעלייה
מאתיופיה לירושלים אין די
בתיקון בתחום האישי, ויש
צורך בתיקון של החברה כולה**

בפעולה החינוכית בצה"ל יש להדגיש את המימד הציבורי, בו מתאחדות קהילות רבות לציון משותף של לקיחת האחריות על שיפור ההתנהגות האישית והציבורית. העיסוק במשמעות זו של הסיגד תומך גם את ערך המקצועיות ברוח צה"ל ("החייל ישאף לרכוש את הידע המקצועי [...] תוך חתירה לשיפור מתמיד של הישגים אישיים והיחידתיים").

ערך הרעות בסיגד

התאחדות בני הכפרים השונים למקום אחד לחוג יחדיו סביב ערכים משותפים לצורך התקדמות ותיקון החברה כולה במטרה להגיע לירושלים, מבטאת את החיבור ותחושת השייכות שלהם זה לזה.

**לצורך התקדמות נדרשים חברי
היחידה לאחדות, לכידות ורעות
סביב הערכים המשותפים
ומימוש מטרותם**

בפעולה החינוכית בצה"ל יש להדגיש שכמו בצורך לתיקון החברה, גם לצורך התקדמות היחידה הצבאית ועמידתה במשימותיה/ביעדיה/במטרותיה, נדרשים חברי היחידה לאחדות, לכידות ורעות סביב הערכים המשותפים ומימוש מטרותם - להגן על המדינה ואם צריך אז לנצח במלחמה. בנוסף, היכרות עם המסורת המיוחדת של יוצאי אתיופיה מבטאת פתיחות כלפי המסורות השונות של חיילי צה"ל. ההתעניינות בביטוי המיוחד של חלק מחיילי היחידה תורמת ללכידות היחידה.

נספח: נקודות מידע חשובות

המפקד/ת, כחלק מהיערכות להעברת פעולה חינוכית בנושא חגי ישראל מוצגות לך להלן סוגיות הסברתיות העשויות לעלות על ידי המשתתפים ותשובות הצבא במענה ההסברתי אליהן.

חג הסיגד הוא חג של יוצאי אתיופיה. מדוע כל הצבא צריך לציין אותו, כולל בני העדות האחרות?

חג הסיגד אמנם נחוג רק על ידי יוצאי אתיופיה, אך על פי חוק המדינה הוא מוגדר כ"חג מדינה", והערכים המודגשים בו רלוונטיים לכלל המשרתים ביחידות הצבא: כיסופי בני העדה לשיבה לארץ ישראל ולירושלים קשורים לערך אהבת המולדת, וחשבון הנפש הציבורי בסיגד קשור לערך המקצועיות. ערך הרעות מתבטא בסיגד בהתכנסות בני הכפרים באתיופיה למקום אחד, ובעלייתם של בני העדה בישראל לירושלים. העיסוק החינוכי-ערכי בחג הסיגד וערכיו מדגיש את ערכי צה"ל ותורם לתחושת ההזדהות של החלקים השונים ביחידה. זאת ועוד, ציון על ידי כלל החיילים מחזקת את האחדות ביחידה, "ויתרום לתחושת ההזדהות והמעורבות של בני הקהילה האתיופית" (חוק הסיגד).

